

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

КАФЕДРА СТАТИСТИКИ

НАУКОВІ ПРОБЛЕМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ НА МАКРО-, МЕЗО- ТА МІКРОЕКОНОМІЧНОМУ РІВНЯХ

**ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ
НА XVII МІЖНАРОДНІЙ НАУКОВО-ПРАКТИЧНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ
ОДЕСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ЕКОНОМІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ,
АКАДЕМІЧНИХ УСТАНОВ І ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ**

**СЕКЦІЯ
«СТАТИСТИЧНІ МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНО-
ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ НА МАКРО- ТА МЕЗОРІВНЯХ»**

ОДЕСА 2019

УДК 311.213.3:330.34
ББК 65.051

Статистичні методи дослідження соціально-економічних процесів на макро- та мезорівнях. XVII міжнародна науково-практична конференція «Наукові проблеми господарювання на макро-, мезо- та мікроекономічних рівнях», Одеса 18-19 квітня 2019 р. Одеса, ОНЕУ. – 2019. – 37 с.

Автори:

Підгорний А.З. – к.е.н., професор, завідувач кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Вітковська К.В. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Готліб І.Г. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Милашко О.Г. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Ольвінська Ю.О. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Піскун А.В. – к.е.н., викладач кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Погорєлова Т.В. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Самотоєнкова О.В. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Тарасова К.І. – к.е.н., доцент кафедри статистики Одеського національного економічного університету,

Піскун А.В. – к.е.н., старший викладач кафедри статистики Одеського національного економічного університету.

У тезах доповідей наводяться результати дослідження науковців кафедри статистики щодо застосування сучасних статистичних методів для оцінки соціально-економічних процесів в Україні і окремих регіонах. Висновки та рекомендації авторів можуть бути корисними для викладачів, аспірантів і студентів, які займаються аналізом процесів, що відбуваються в суспільстві та економіці країни.

ЗМІСТ

Підгорний А. З. Сучасні проблеми та перспективи демографічного розвитку.....	4
Милашко О. Г. Сучасні тенденції розподілу доходів на макрорівні ...	7
Ольвінська Ю. О. Регіональні порівняння людського розвитку.....	10
Погорєлова Т. В. Проблеми розвитку агробізнесу в Україні та їх статистичний аналіз.....	16
Піскун А. В. Сучасний стан секторів економіки України.....	19
Самотоєнкова О. В. Статистичне оцінювання біржової діяльності в Україні.....	21
Тарасова К. І. Статистичне дослідження глобальних ризиків сучасності	26
Готліб І. Г. Формування державного бюджету та проблеми його збалансованості.....	30
Вітковська К. В. Питання оцінки рівня життя в регіонах України.....	34

ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ ТА ПРОБЛЕМИ ЙОГО ЗБАЛАНСОВАННОСТІ

Для економіки будь-якої країни світу, управління державними фінансами займає головну роль, від якої залежить рівень національної економіки та якість життя населення. Перед органами державної влади щорічно постає завдання – забезпечити співвідношення державного бюджету, в частині обсягу передбачених витрат із загальним об'ємом доходів та находжень.

На даний час в Україні існує ряд проблем, які гальмують економічні процеси, як на рівні господарюючих суб'єктів, так і на рівні державної економіки, перешкоджаючи ефективному управлінню державними фінансами. До таких проблем належать: непрозора та закрита діяльність органів управління державними фінансами; розбіжність між плановими і фактичними показниками бюджету; відсутність повної, консолідованої та збалансованої інформації щодо результативності та ефективності виконання бюджетних програм.

В системі державних фінансів, центральне місце займає державний бюджет. У загальному розумінні бюджет представляє собою план з доходів та видатків держави, який щорічно приймається Верховною Радою і має силу закону.

Основним нормативно-правовим актом, який регулює відносини, що виникають у процесі складання, розгляду, затвердження, виконання бюджетів, звітування про їх виконання та контролю за дотриманням бюджетного законодавства, і питання відповідальності за порушення бюджетного законодавства, а також визначаються правові засади утворення та погашення державного і місцевого боргу – є Бюджетний кодекс України №2456-VI від 08.07.2010 року. Відповідно до статті 2 кодексу, бюджет – це план формування та використання фінансових ресурсів для забезпечення завдань і функцій, які здійснюються відповідно органами державної влади, органами місцевого самоврядування протягом бюджетного періоду [1].

Крім того, Державний бюджет – це найбільший централізований грошовий фонд, розпорядником якого є уряд країни. За допомогою Державного бюджету, як самостійної економічної категорії, можливо визначати не тільки способи організації та форми державних фінансів, а й напрям цільового використання грошових коштів, як у відповідності з інтересами населення, так і країни в цілому. Завдяки державному бюджету держава має можливість зосередити фінансові ресурси на найважливіших ділянках соціального та економічного розвитку країни.

В свою чергу, бюджетна система України – це сукупність державного бюджету та місцевих бюджетів, побудована з урахуванням економічних відносин, державного і адміністративно-територіальних устроїв і врегульована нормами права.

Як показує практика, однією з проблем, що перешкоджає підвищенню ефективності управління державними фінансами, за рахунок чого відбувається стримування економічного розвитку країни, залишається різниця між планованими і фактичними показниками бюджету (табл. 1).

Таблиця 1

Державний бюджет України 2008–2017 роки, млрд грн,

Роки	Доходи			Видатки			Залучені кредити	Дефіцит бюджету*
	Планові	Фактичні	Різниця	Планові	Фактичні	Різниця		
2008	231,9	231,7	-0,2	253,2	241,5	-11,7	2,7	-12,5
2009	245,3	209,7	-35,6	274,2	242,4	-31,7	2,8	-35,5
2010	254,9	240,6	-14,3	307,7	303,6	-4,1	1,3	-64,3
2011	303,8	314,6	10,8	342,6	333,5	-9,1	4,7	-23,6
2012	366,7	346,1	-20,6	391,8	395,7	3,9	3,8	-53,4
2013	362,8	339,2	-23,6	419,8	403,4	-16,4	0,5	-64,7
2014	395,3	357,1	-38,2	462,2	430,2	-32	4,9	-78,1
2015	475,9	534,7	58,8	527,8	576,9	49,1	3	-45,2
2016	595,1	616,3	21,2	667,8	684,7	16,9	1,7	-70,1
2017	731,0	793,3	62,3	800	839,2	39,2	1,9	-47,8

* з урахуванням залучених кредитів

За 2017 рік, різниця між плановими і фактичними доходами бюджету склала 62,3 млрд грн, а за 2015 рік 58,8 млрд грн. Є очевидним, що різниця між плановими і фактичними показниками дохідної та видаткової частини бюджету тягне за собою збільшення його дефіциту.

За розрахунками у 2017 році дефіцит бюджету України склав 47,8 млрд грн, а впродовж 2008-2017 років, щорічний дефіцит державного бюджету України в середньому становив 49,5 млрд грн.

Не зважаючи на далекоглядні плани уряду, щодо переходу на внутрішнє фінансування дефіциту державного бюджету, на сьогодні, головними джерелами його фінансування залишаються приватизаційні надходження та зовнішні запозичення.

У 2018 році завдяки приватизації, планується одержати 22,5 млрд грн, що вказує на створення фінансових резервів для забезпечення фінансування дефіциту державного бюджету. Не зважаючи на це, впродовж 2016-2017 років, приватизація не виправдала покладених на неї сподівань. Так, за 2017 рік від продажу державних енергокомпаній, було заплановано отримати 17 млрд грн, тоді як фактично вдалося отримати 3,3 млрд грн. Тому, покладатися на приватизаційні надходження, як на джерело фінансування дефіциту бюджету є ризикованим.

В державному бюджеті на 2018 рік, обсяг зовнішніх запозичень складає 108,2 млрд грн, що вдвічі перевищує обсяг запозичень у 2017 році. Обсяг коштів, які планується одержати від міжнародних фінансових організацій для фінансування проектів розвитку складає 16 млрд грн, а чисті внутрішні запозичення складуть 9,7 млрд грн (табл. 2).

Треба пам'ятати, що зовнішні запозичення необхідно повертати. Основні виплати за зовнішніми запозиченнями України припадають на 2019-2020 роки, тому вже зараз необхідно шукати джерела рефінансування. На листопад 2017

року рівень державного боргу України складає 72,4% ВВП, що на 12,4% перевищує безпечний показник і є наслідком значних витрат на обслуговування боргу та його погашення. Така ситуація тягне за собою обмеження можливості щодо економічного зростання, розширення державних інвестицій та не дозволяє зменшити податкове навантаження.

Таблиця 2

Фінансування дефіциту державного бюджету України у 2017-2018 роках,

Вид фінансування	2017	2018	
	млн грн	млн грн	% ВВП
Фінансування за борговими операціями	61 338	56 236	1,7%
Сальдо зовнішнього боргу	56 052	46 502	1,4%
Зовнішні запозичення	86 990	108 203	3,2%
Зовнішні погашення	-30 938	-61 701	-1,9%
Сальдо внутрішнього боргу	5 286	9 734	0,3%
Внутрішні запозичення	103 907	123 758	3,7%
Внутрішні погашення	-98 621	-114 024	-3,4%
Приватизація державного майна	17 100	22 500	0,7%
Фінансування за активними операціями	-791	3 113	0,1%
в т.ч. придбання цінних паперів	-792	-792	х
Разом дефіцит (+)/профіцит (-)	77 647	81 849	2,5%

Більш ніж 13% видатків державного бюджету або 3,9% ВВП, спрямовані на виплату боргових відсотків, тоді як на медицину спрямовано 3,6% ВВП. Значні кошти, які йдуть на оплату відсотків за зовнішні запозичення, могли б бути спрямовані на виконання функціональних обов'язків, що дало б змогу зменшити рівень державних витрат.

Перевищення дефіциту темпів зростання ВВП, при його фінансуванні із запозичень, а не із внутрішніх джерел, пророкує ще не один рік перебування розміру державного боргу України за межею безпеки.

Бюджет України на 2018 рік формувався у відповідності з вимогами МВФ щодо зменшення дефіциту державного бюджету до рівня 2,5% ВВП. За прогнозами МВФ, при умові досягнення первинного балансу бюджету (без урахування витрат на обслуговування боргу) рівня 1,75% ВВП, до 2021 року державний борг України зменшиться до рівня 70% ВВП.

В Україні позитивний первинний баланс бюджету на 2018 рік заплановано на рівні 1,5% ВВП. У зв'язку з цим, слушною є ідея використання усіх понадпланових доходів, які не залежать від інфляційних процесів, на зменшення рівня дефіциту державного бюджету та основної суми боргу, а не розподіляти їх інші.

З метою подолання проблем, які перешкоджають підвищенню ефективності управління державними фінансами в контексті бюджетної політики, необхідна розробка комплексних пріоритетних напрямів діяльності.

На державному рівні необхідно визначити, кількісні показники ефективності і результативності оцінки бюджетних програм, спрямованих на вдосконалення програмно-цільового методу. Крім того, є доречним на попередній стадії оцінки бюджетної програми, через зіставлення витрат і результатів, проводити оцінку ефективності, з точки зору соціального ефекту.

В залежності від бюджетної програми необхідно обрати критерії, які можуть бути взяті до уваги, під час визначення якості бюджетної програми.

Зауважимо, що розробка норм ефективності не призведе до суттєвих скорочень бюджетних витрат, проте дасть позитивний ефект, скоротивши витрати бюджету по малоефективним напрямкам.

Крім того, важливим є створення інструментарію обґрунтування рішень державної підтримки інвестиційних проектів, що забезпечить узгодження між суспільством, інвестором та державним бюджетом. Використання подібного інструменту на практиці, дозволить забезпечити диференційований підхід до планування і прогнозування результатів державної підтримки та надасть змогу більш точно планувати видатки і надходження державного бюджету.

Література

1. Бюджетний кодекс України №2456-17, від 01.01.2018 [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – 2010. – Режим доступу до ресурсу: <https://goo.gl/beW2CY>.
2. Офіційний сайт Міністерства фінансів України [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.minfin.gov.ua/>.
3. Офіційне статистичне бюро Європейського Союзу [Електронний ресурс] // Європейський Союз – Режим доступу до ресурсу: <http://ec.europa.eu/eurostat>.

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ
НА XVII МІЖНАРОДНІЙ НАУКОВО-ПРАКТИЧНІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ
ОДЕСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО ЕКОНОМІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

**НАУКОВІ ПРОБЛЕМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ НА
МАКРО-, МЕЗО- ТА МІКРОЕКОНОМІЧНОМУ
РІВНЯХ**

**СЕКЦІЯ
«СТАТИСТИЧНІ МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ СОЦІАЛЬНО-
ЕКОНОМІЧНИХ ПРОЦЕСІВ НА МАКРО- ТА МЕЗОРІВНЯХ»**

**ОДЕСА
2019**